

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Харкевича Юрія Івановича на тему «Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії», подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Галузь охорони здоров'я є складовою національних інтересів України, яка шляхом створення та підтримання безпечних умов життєдіяльності і добробуту громадян забезпечує державний суверенітет України. Таким чином, державне фінансування галузі охорони здоров'я здійснюється з метою забезпечення національної безпеки України. А кримінальні правопорушення, пов'язані з державним фінансуванням галузі охорони здоров'я, становлять особливу суспільну небезпеку, оскільки не лише позбавляють людей можливості своєчасного отримання якісних медичних послуг, а й завдають шкоди національній безпеці України. Особливо небезпечними такі кримінальні протиправні діяння стають під час дії особливих правових режимів в країні, як то, воєнний стан або пандемія. Це обумовлює активізацію всіх наявних державних механізмів для боротьби з таким видом кримінальної протиправності: розробки якісного нормативно-правового забезпечення державного фінансування, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, створення дієвого наукового інструментарію.

Згідно з результатами аналізу Закону України «Про Державний бюджет», обсяги фінансування галузі охорони здоров'я збільшено саме після поширення коронавірусних інфекцій. Зокрема, 2019 року на фінансування зазначеної галузі було виділено 39 505 075,6 грн, 2020 року – 116 370 688,8 грн, 2021 року – 168 547 962,5 грн, 2022 року – 194 395 858,5 грн, а 2023 року – 176 325 698,4 грн. Серед бюджетних призначень передбачено фінансування державних програм медичних гарантій, спрямованих саме на боротьбу з коронавірусними інфекціями. Водночас статистичні дані, обліковані Офісом Генерального прокурора щодо кримінальних правопорушень, вчинених на підприємствах,

установах, організаціях у галузі охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, засвідчують, що: 2018 року зареєстровано 2270 кримінальних правопорушень, з них направлено до суду – 749, з обвинувальним актом – 737; 2019 року – 2051, з них направлено до суду – 1114, з обвинувальним актом – 573; 2020 року – 2749, з них направлено до суду – 1344, з обвинувальним актом – 1327; 2021 року – 3733, з них направлено до суду – 1951, з обвинувальним актом – 1934; 2022 року – 3273, з них направлено до суду – 2226, з обвинувальним актом – 2212; 2023 року – 3110, з них направлено до суду – 2461, з обвинувальним актом – 2457. За січень-лютий 2024 р. – 743, з них направлено до суду – 326; з обвинувальним актом – 325.

Різниця між зареєстрованими кримінальними правопорушеннями та направленими до суду з обвинувальним актом пояснюється багатьма причинами, але однією з них є відсутність напрацьованого алгоритму розслідування даних кримінальних правопорушень в умовах загальнодержавного карантину, викликаного пандемією коронавірусних інфекцій, у зв'язку з чим збирання певних доказів у звичний порядок є неможливим або ускладненим.

З огляду на окреслені проблеми, очевидним вбачається актуальність дисертаційного дослідження Харкевича Юрія Івановича, присвяченого розробці дієвого наукового інструментарію у вигляді криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, для працівників правоохоронних органів з метою ефективного вирішення завдання кримінального провадження.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями дозволяє стверджувати про логічну структуру роботи, що дало можливість здобувачу всебічно й повно дослідити обрану тему у межах визначеного предмету та обсягу дисертаційного дослідження. При написанні роботи автор проаналізував достатню кількість джерел (174 найменування), ґрунтовно та критично

дослідив роботи науковців за визначеним напрямом, що забезпечило вирішення важливої наукової задачі, отримання відповідей на актуальні й суттєві для науки, правоохоронної та судової практики питання, формулювання пропозицій та рекомендацій щодо подальшого вдосконалення наукових, нормативно-правових та організаційно-тактичних аспектів розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із фінансуванням галузі охорони здоров'я, в умовах пандемії.

Обґрунтованість зроблених у дисертації висновків забезпечується емпіричними даними, які становлять статистичні й аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Офісу Генерального прокурора за 2020 - 2023 роки; узагальнені матеріали вивчення 325 кримінальних проваджень за фактами вчинення кримінальних правопорушень з державними коштами, зокрема виділених на галузь охорони здоров'я в період пандемії (ст. 190, 191, 210, 325, 358, 362, 364, 366, 367, 368, 368-5 КК України); зведені дані анкетування 298 співробітників правоохоронних органів (детективів НАБУ, слідчих Національної поліції, прокурорів, оперуповноважених Департаменту стратегічних розслідувань НПУ України) з усіх регіонів України.

Результати наукового дослідження апробовано на міжнародних та міжвідомчих науково-практичних конференціях і семінарах та опубліковано у десяти наукових публікаціях, зокрема, шість наукових статей – у фахових виданнях України в галузі юридичних наук та міжнародних наукових виданнях, чотири - тези виступів на наукових конференціях. Отже, дисертаційне дослідження Харкевича Ю.І. виконане на високому науковому рівні, а публікації здобувача відображають всі аспекти предмета дослідження.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. У дисертації Харкевича Ю.І., з огляду на наявні основні положення теорії криміналістики й узагальнення слідчої і судової практики, на монографічному рівні сформульовано низку наукових положень,

висновків і рекомендацій щодо методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії.

Робота має наукову новизну, яка полягає в тому, що вперше:

- розроблено криміналістичну методику розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в період пандемії, що поєднує теоретичні положення та практичні рекомендації щодо встановлення елементного складу криміналістичної характеристики даних кримінальних правопорушень в період надзвичайної ситуації, особливості початкового етапу розслідування та проведення слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань на стадії досудового розслідування;

- висвітлено сутність кримінальних правопорушень, пов'язаних із реалізацією кримінальних правопорушень у межах виконання програм державних гарантій медичного обслуговування населення, серед яких: «Готовність закладу охорони здоров'я до надання медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях», «Стаціонарна допомога пацієнтам з COVID-19», «Стаціонарна медична допомога пацієнтам з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом Sars-Cov-2», «Готовність до надання медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях», що полягає у створенні штучних умов для отримання відповідного пакета послуг від НСЗУ та привласненні державних коштів;

- визначено та проаналізовано групи сучасних способів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в період пандемії, зокрема: передплата за товар медичного призначення, який фактично не поставлено; завищення вартості робіт під час будівництва кисневих станцій або проведення реконструкції наявних мереж; закупівля концентраторів, технічні характеристики яких не забезпечують виконання завдань в умовах пандемії; закупівля кисню, непризначеного для медичного використання; підроблення засобів для дезінфекції; завищення

вартості медичного обладнання (ШВЛ, КТ); привласнення гуманітарної допомоги; імітація реалізації програм державних гарантій медичного обслуговування населення; підроблення медичної документації, яка підтверджує «ковід-безпечність», і внесення до електронної бази неправдивих відомостей.

Окрім розглянутих вище, в роботі містяться й інші положення, висновки та рекомендації, які удосконалені та набули подальшого розвитку, але загалом, в сукупності, забезпечують цілісність наукової новизни проведеного дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Результати аналізу анотації та тексту дисертації, змісту публікацій Харкевича Ю.І. надають підстави для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих у ході проведення наукового дослідження.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані та відповідають меті та завданням дослідження, викладені у загальних висновках та висвітлені в опублікованих працях. Висновки дисертаційної роботи є логічним синтезом отриманих результатів, а запропоновані криміналістичні рекомендації базуються на висновках дослідження.

Зроблені Харкевичем Ю.І. висновки, за окремими розділами та в цілому за всією роботою, мають вагому аргументацію, є належним чином обґрунтованими, викладені автором чітко, коректно і змістовно. Підтвердженням достовірності наукових положень і висновків, викладених в дисертації, є належна методологія дослідження. Основою для виконання роботи слугувала система всезагальних, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, що забезпечило оптимальне врахування специфіки об'єкта й предмета дослідження. Зокрема, діалектичний метод пізнання використано під час аналізу предмета дослідження, зокрема стану наукової розробленості проблеми

порушення бюджетного законодавства в галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, встановлення взаємозв'язку між елементами криміналістичної характеристики, обумовленості проведення процесуальних дій. Формально-логічні методи пізнання, а саме аналіз, синтез, дедукція, індукція тощо, застосовано для вивчення наукових передумов розроблення методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в період пандемії, формулювання висновків до розділів дисертації (усі розділи); системно-структурний метод – для класифікації кримінальних правопорушень за статтями КК України й виокремлення способів вчинення зазначених кримінальних правопорушень (підрозділи 1.1, 2.1); типологічний – у процесі формування характеристики особи правопорушника (підрозділ 1.3); порівняльно-правовий метод – для дослідження нормативно-правових актів, що регулюють публічні закупівлі під час дії надзвичайних правових режимів, зокрема в період пандемії (підрозділ 1.2); історико-правовий метод – для аналізу способів вчинення протиправних дій у галузі охорони здоров'я (підрозділ 1.4); соціологічний і статистичний методи – під час опрацювання результатів анкетування практичних співробітників і матеріалів кримінальних проваджень за фактами протиправних діянь, а також підтвердження наукових висновків отриманими результатами (усі розділи).

Методи дослідження були використані комплексно, що забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які викладені в дисертації.

Обґрунтованість зроблених у дисертації висновків забезпечується емпіричними даними.

Отже, результати дисертаційного дослідження Харкевича Ю.І., які виносяться на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Наукові результати і

положення, що виносяться на захист, одержані завдяки широкому використанню різноманітних методів наукового дослідження, аналізу масиву нормативно-правових актів, які регламентують кримінальне провадження та правоохоронну діяльність, наукових праць в галузі криміналістики, судової експертизи, кримінального процесу, захисту прав людини.

Постановка завдань, визначення об'єкту та предмету наукового пошуку є чіткими і зрозумілими та цілком відповідають вимогам до наукових робіт даного різновиду. Завдання наукової праці здобувачем загально виконані, загальна мета досягнута.

Поставлені наукові завдання вирішені на високому методологічному рівні, а вирішення заявлених завдань забезпечило набуття дисертантом компетенцій, необхідних для відповідності науковому рівню доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень теоретичних і практичних засад методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, як дієвого наукового інструментарію правоохоронних органів у контексті сучасного кримінального процесуального законодавства України.

Сформульовані висновки й пропозиції впроваджено та використовуються у:

– правозастосовній діяльності – для вдосконалення діяльності слідчих і працівників оперативних підрозділів НП України, а також інших відомств, які за підслідністю розслідують кримінальні правопорушення, пов'язані з державним фінансуванням галузі охорони здоров'я (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 02.11.2023 року № 41124/24/4/3-2023/вс);

– науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із

державним фінансуванням галузі охорони здоров'я (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 27.12.2023 року);

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», підвищення кваліфікації слідчих та інших категорій практичних працівників, а також під час підготовки підручників, лекцій та навчально-методичних матеріалів, проведення практичних занять з кримінального процесу, криміналістики й оперативно-розшукової діяльності (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 27.12.2023 року).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація Харкевича Ю.І. викладена українською мовою та має чітку структуру, яка відповідає вимогам МОН України та порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, кожен з яких поділяється на відповідні підрозділи залежно від поставлених завдань, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 222 сторінки, з них основного тексту – 180 сторінок.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати рецензованого дослідження. Анотація викладена українською і англійською мовами. Анотація дисертації відповідає її змісту, адекватно відображає основні положення дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, охарактеризовано ступінь її наукової розробки, зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дисертаційного дослідження, емпіричну базу, сформульовано наукову новизну, практичне значення результатів та зазначено інформацію про апробацію дисертації.

У розділі 1 «Теоретико-правовий аналіз і криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії» автором

проаналізований стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії та встановлено, що в Україні відсутні системні комплексні дослідження цієї сфери суспільних відносин на монографічному рівні. Так, автор зазначає, що в наукових джерелах дослідження бюджетних коштів привертала увагу науковців з позицій криміналістики, кримінального права, кримінального процесу, оперативно-розшукової діяльності тощо. Але, проаналізувавши наявні наукові доробки, автор обґрунтовано доходить до висновку про те, комплексного наукового бачення щодо методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в період пандемії, яке відповідало б потребам слідчої практики, проведено не було (стор. 48).

В п. 1.2. дослідник аналізує елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я та доходить до висновку. Що предметом кримінального протиправного посягання є не тільки бюджетні кошти, а й кошти комунальних підприємств, які вони заробили шляхом наданих медичних послуг, інших ресурсів (стор. 57).

Далі, аналізуючи обстановку вчинення, як елемент криміналістичної характеристики, автор зазначає, що під час розслідування зазначених правопорушень вагомою обставиною, що характеризує нормативно-правовий фактор, стало прийняття низки нормативно-правових актів про спрощення публічних закупівель, які, на жаль, мали й негативні наслідки (стор.стор. 59 - 60).

Наприкінці підрозділу, автор, дослідивши особу правопорушника як елемент криміналістичної характеристики, доходить до висновку, що криміналістичне дослідження особи правопорушника в кримінальних провадженнях, пов'язаних із протиправною діяльністю в галузі охорони здоров'я, демонструє його різноманіття і дає змогу встановити кореляційні

зв'язки між іншими елементами криміналістичної характеристики (способом, місцем, часом, слідовою картиною) (стор.стор. 66 - 67).

Досліджуючи спосіб вчинення як елемент криміналістичної характеристик, автор виходить із розуміння його як комплекс взаємопов'язаних діянь службових, посадових та інших осіб, спрямованих на підготовку, вчинення і приховування кримінальних правопорушень у закладах охорони здоров'я з використанням бюджетних коштів з метою отримання неправомірної вигоди під час дії надзвичайних правових режимів (стор.стор. 67 – 68). А слідову картину досліджуваних кримінальних правопорушень, на думку автора, репрезентують: матеріальні сліди, представлені документами, штампами, печатками, комп'ютерною технікою; віртуальні сліди, серед яких використання соцмереж, месенджерів платформ публічного доступу; ідеальні сліди, які збереглися в пам'яті свідків (стор. 88).

У розділі 2 «Особливості початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії» автором аналізуються шляхи надходження інформації про подію правопорушення до правоохоронних органів та визначаються обставини, що підлягають встановленню (стор.стор. 92 - 102). При цьому звертається увага на недопущення помилок, які призводять до відмови внесення відомостей про подію до Єдиного реєстру досудових розслідування та, відповідно, початку досудового розслідування (стор. 93).

Наприкінці другого розділу, аналізуючи типові слідчі ситуації, що виникають під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, автор пропонує відпрацювати типові слідчі версії початкового етапу розслідування: а) вчинено заволодіння державним майном, зокрема державними коштами й коштами суб'єктів господарювання медичної галузі за надані медичні послуги; б) вчинено кримінальне правопорушення, основною метою якого не було заволодіння державним майном, зокрема державними коштами й коштами суб'єктів господарювання медичної галузі за надані

медичні послуги; в) вчинено інше кримінальне правопорушення, не пов'язане з посяганням на державне майно, зокрема на державні кошти й кошти суб'єктів господарювання медичної галузі за надані медичні послуги; г) діяння не містить ознак кримінального правопорушення (стор. 110).

У розділі 3 «Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії» в п. 3.1, досліджуючи проведення огляду, обшуку та допиту, автор приходить до висновку, що слідчі (розшукові) дії, які проводяться в умовах пандемії, мають певні особливості. Здобувач виокремлює специфічний чинник, притаманний лише цьому правовому стану: відмова учасників кримінального провадження від надання показань, посилаючись на хворобу (стор. 132). Щодо проведення слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з вилученням інформації з матеріальних джерел, як обшук, огляд, то, на думку автора, використання засобів захисту задля підтримання санітарного режиму сприяє збереженню слідчої інформації на предметах, документах, медичному обладнанні тощо.

Далі, проводячи аналіз негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, автор приходить до висновку, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій в період пандемії передбачає певні особливості й вимоги, які визначені законодавством України. Зокрема, санітарні обмеження призвели до поширення дистанційної форми роботи, яка стала прийнятною і після відміни карантину, що впливає на документування протиправної діяльності, тому надається перевага проведенню таких НСРД окремо чи в поєднанні: аудіо-, відеоконтроль особи, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, зняття інформації з електронних інформаційних систем, накладення арешту на кореспонденцію особи без її відома, огляд і виїмка кореспонденції, спостереження за особою, річчю або місцем, моніторинг банківських рахунків, аудіо-, відеоконтроль

місця, установлення місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу). Автор зазначає, що своєчасне та вміле проведення таких дій у більшості випадків сприяє якнайшвидшому викриттю правопорушень, запобіганню настанню тяжких наслідків від нього, встановленню певних фактів протиправної діяльності, з'ясуванню повного кола фігурантів у провадженні, ролі кожного в протиправній діяльності, ієрархії в злочинній організації або в організованих злочинних групах, документуванню протиправних дій фігурантів (стор. 150). В п. 3.3 автор зосереджує увагу на специфіці використання спеціальних знань під час розслідування правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії. Висвітлюються форми використання спеціальних знань, аргументується важливість міжвідомчих перевірок, таких як інспектування, моніторинг, фінансовий аудит, перевірка закупівель. Звертається увага на консультації спеціаліста та його участь під час проведення деяких процесуальних дій за зазначеною категорією кримінальних проваджень.

Виокремлено види судових експертиз, які здебільшого проводяться під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, серед яких: економічна, почеркознавча, технічна експертиза документів, комп'ютерно-технічна, телекомунікаційна, товарознавча, відео- та звукозапису, судово-медична тощо.

Наприкінці кожного розділу та всієї дисертації Харкевича Ю.І. наводяться висновки, в яких конкретно характеризується зміст досліджених питань. Висновки відповідають завданням та меті дисертаційного дослідження, мають вагому аргументацію, є належним чином обґрунтованими і характеризуються високим рівнем достовірності.

Необхідно зазначити, що кожний розділ дисертаційного дослідження має свою наукову значимість, слугує науковим підґрунтям для наступного розділу та у результаті об'єднання усіх розділів утворюється цілісне дослідження, що є основою для вирішення практичного завдання – розроблення криміналістичної

методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії.

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що дисертація Харкевича Юрія Івановича відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Харкевича Юрія Івановича на тему «Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії» можна використовувати в освітньому процесі юридичних закладів вищої освіти, в науково-дослідних розробках, при підготовці наукових публікацій та монографій, плануванні досліджень за цим напрямом, а також правотворчій та правозастосовній діяльності.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, вважаємо за доцільне висловити кілька міркувань та побажань:

1. Серед вітчизняних вчених-криміналістів сформувався відносно одностайний погляд щодо елементного складу структури окремої криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень як наукової категорії теорії криміналістики. Автор, визначаючи мету дисертаційного дослідження як «розроблення методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, ґрунтованої на комплексному аналізі чинного законодавства, літературних джерелах, слідчої та судової практики, спрямованої на забезпечення ефективності розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень», в той же час обходить своєю увагою такі важливі, на наш погляд елементи методики, як, наприклад: взаємодія органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами та громадськістю, профілактична діяльність органів досудового розслідування тощо. Вважаємо, що висвітлення таких напрямів діяльності органів досудового розслідування в межах криміналістичної методики розслідування кримінальних

правопорушень, пов'язаних з державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, певною мірою підвищило б практичну значущість запропонованої методики як наукового інструментарію правоохоронних органів.

2. Аналізуючи способи вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії, специфіку типової слідової картини та особливості доказування, автор акцентує увагу на значущості інформації, яка існує в цифровій (електронній) формі, та яка може мати значення для встановлення обставин про подію правопорушення (механізм вчинення, осіб, причетних до вчинення, розмір завданої шкоди тощо). Разом з тим, розглядаючи організаційно-тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій, зокрема, огляду, обшуку (розділ 2), автор обходить своєю увагою особливості діяльності органів досудового розслідування щодо проведення певних процесуальних дій, спрямованих на збирання доказів, зафіксованих в електронній (цифровій) формі, як то огляд комп'ютерних даних, копіювання інформації з телекомунікаційних мереж і систем, тимчасовий доступ до телекомунікаційних мереж і систем тощо. Але, враховуючи масштаб суспільних відносин, які мають своє відображення в цифровій формі, особливо в умовах пандемії, уникнути діяльності по збиранню такої інформації органам досудового розслідування неможливо, що, на наше переконання повинно було знайти своє відображення в розробленій криміналістичній методиці.

3. В ході дослідження автор неодноразово звертає увагу на обмеження щодо здійснення певних видів суспільної діяльності, обумовлених пандемією (правовим режимом карантину), в тому числі як щодо вчинення кримінально протиправних діянь, спрямованих на заволодіння коштами, що виділяються на галузь охорони здоров'я, так і щодо розслідування таких проявів кримінальної протиправності. Але при цьому, розглядаючи особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій, лише зазначає на можливість проведення їх в режимі відеоконференції, не приділяючи відповідної уваги актуалізації саме тактичних

аспектів (підготовці, проведенню, фіксації результатів) процесуальних дій у такому форматі, дотримання яких забезпечило б максимальну ефективність таких слідчих (розшукових) дій.

Перелічені зауваження і побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертації. Представлена дисертаційна робота є завершеною науковою працею. Сформульовані у ній рекомендації та висновки становлять наукову й практичну цінність.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході ознайомлення як з дисертаційним дослідженням, так і з науковими публікаціями дисертанта фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Харкевича Ю.І. на тему «Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії» є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Харкевича Юрія Івановича на тему «Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці та вирішенні проблем розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії. Рецензована робота відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам: «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283); наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року); «Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор – Харкевич Юрій Іванович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

**Професорка кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент
01.05.2024**

Поліна АНТОНЮК

